

І. О. Хамінов, студент групи ПЗП-20-13 (*ХНУРЕ, Харків*)

Л. І. Бадєєва, кан. іст. наук, доц. (*ХНУРЕ, Харків*) – науковий керівник

РОЛЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В УКРАЇНСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ ВІДРОДЖЕННІ

Актуальність роботи зумовлена посиленням уваги до творчості та діяльності Т. Г. Шевченка у наш час. Пов'язано це з тим, що у творах Т. Шевченка кожна людина завжди могла знайти й знаходить зараз щось для себе близьке й потрібне. Сучасна людина за допомогою його творів може дати відповіді майже на всі питання, які хвилюють її зараз, у ХХІ ст.: починаючи від материнської любові та застережень поета щодо кохання до підняття проблем, пов'язаних із військовими діями та політичним життям.

Проблема вивчення та популяризації спадщини Т. Шевченка вирішується на державному рівні. Так, 11 квітня 2012 р. було підписано наказ Президента України №257/2012 «Про додаткові заходи з підготовки та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка».

Дослідженням життєвого та творчого шляху великого Кобзаря займалися О. Бабишкін, М. Жулинський, Д. Степовик та інші вчені,

Мета роботи – відобразити вагомий внесок Тараса Григоровича Шевченка в українському національному відродженні.

Багата українська культура з другої половини ХVІІІ ст. почала виявляти ознаки занепаду. Це давалося взнаки і в колишній Гетьманщині, і в Правобережній Україні, зокрема у західних землях. Тут остаточно перемогла унія, а з втратою православ'я цей регіон фактично був позбавлений тих політичних і культурних орієнтирів, за які він боровся протягом століть як складова частина однієї національної держави. Поступово занепадала й традиційна українська культура західних міст. Книгодрукування, яким колись пишалися Львів, Острог, Перемишль, згасла. Літературна мова ледь жевріла в церковнослов'янщині. Поступово у Східній Україні єдиним засобом літературного спілкування стає російська, у Західній – польська й латинська, у Закарпатті – латинська й угорська мови.

Творчість Т. Шевченка, відгомони ідей кириломефодіївців були головним побудником, який на початку 60-х років спонукав ціле гроно обдарованих молодих людей із сполонізованих дворянських родин Правобережжя повернутися в українське національно-культурне середовище. Серед визначних імен тут – економіст і публіцист Т. Рильський, історик В. Антонович, мовознавець К. Михальчук, етнограф Б. Познанський, лікар К. Юркевич та ін.

Шевченко є основоположником нової української літератури і родоначальником її революційно-демократичного напрямку. Саме в його творчості повно розвинулися ті начала, які стали провідними для передових українських письменників другої половини ХІХ – початку ХХ століть.

Тенденції народності й реалізму були вже властиві в значній мірі і творчості попередників Шевченка. Шевченко перший в українській літературі виступив як істинно народний поет, твори якого з усією повнотою відбили почуття й думки трудящих мас, їх віковічні визвольні прагнення. Норми української літературної мови, створені на народній основі, дала поезія Шевченка. Один з таких прикладів цитата Тараса Шевченка « Борітеся – поборете, Вам бог помагає! За вас правда, за вас сила І воля святая!» з твору «Кавказ».

Основні мовні джерела великий народний поет черпав із скарбів фольклору і живої розмовної мови. Він відібрав від загальнонародної мови все найбільш істотне і яскраве і розкрив у своїй творчості багатство, гнучкість, красу і милозвучність українського слова.

У 1843–1845 рр. Тарас Григорович написав свої революційні поеми «Сон», «Кавказ», «Великий льох», «І мертвим, і живим...», «Заповіт». Звинувачуючи у поневоленні України російських царів та імператорів, Шевченко відкидає ідею нероздільності Малої і Великої Росії та лояльності до імператорів. Ніколи раніше українські інтелектуали так не протестували проти російського гноблення України. Всіма своїми творами Шевченко відстоював національне і соціальне визволення українського народу, його державність і незалежність. Увесь наступний український національний рух тією чи іншою мірою пов'язаний з творчістю поета, а його мученицька доля надихала на боротьбу, багато поколінь українців.

Велике значення мало те, що Шевченко зміг побачити український національний рух як складову процесу визвольної боротьби всіх слов'янських народів. Він мріяв, «щоб усі слов'яни стали добрими братами». Поет передавав свої поезії-заклики до єднання у спільній боротьбі лідерам національних рухів слов'ян Павлу Шафаріку та Адаму Міцкевичу. Завдяки цьому український народ і його національно-визвольна боротьба ставали відомими у Європі.

Отже, ідеї Т. Шевченка справили величезний вплив на свідомість тогочасних людей, та постали одними з найголовніших причин українського національного відродження. «Огненне слово його наскрізь проймало серце не тільки тих, кому близьке було народне горе, а й тих, кому й байдуже було до того. Всі дивувалися красі та силі тієї простої мови, якою Шевченко виливав свої вірші. Увесь світ став прислухатися до його мови, а на Україні вірші приймали як благовісне, пророче слово» – сказав про письменника Панас Мирний.

Література

1. Бабишкін О. Шевченкова слава. К., 1989. 32 с.
2. Жулинський М. Г. Шевченко Тарас // Енциклопедія історії України: у 10 т./ редкол. В. А. Смолій та ін.. – Наукова думка, 2013. С. 619.
3. Степовик Д. Наслідуючи Христа: Віруючий у Бога Тарас Шевченко. К., 2013. 480 с.
4. Шевченко – все про митця. URL: <http://taras-shevchenko.com.ua/ua/content/citati-shevchenka.htm> (дата звернення 02.10.2020 р.)